

ἀντὶ ὑποστηρίξεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ δυστροπίαν πάντες θὰ μοῦ καταψηφίσωσι. Τέλος πάντων, μικρὸν τὸ παρ' ἐμοῦ ζητούμενον. . . ἀλλὰ τότε διατί, ἀπλῶς περὶ διατυπώσεως προκειμένου, ν' ἀπαιτῶσι τὸν ὄρκον τοῦτον παρ' ἐμοῦ; Οὐχί! τὸ συνειδὸς ἐν ἐμοὶ κραυγάζει, ὅτι οὐδέποτε ἐπιβάλλεται ὄρκος ὡς ἀπλή διατύπωσις. Σταθμίζει οὕτω τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τῆς προτάσεως, ὅταν δὲ, παρελθούσης ἐν ἀγωνίᾳ τῆς νυκτός, θαμβῆ καὶ πένθιμος δεκεμβρίου ἡμέρα διαφώτιση τὸ δωματίον, εὐρεθῆ δὲ κατακείμενος ἀκόμη καὶ ἑαυτὸν διαπυθνόμενος τί τὸ πρακτέον σήμερον; ὑπὸ φοικτῆς καταλαμβάνεται ἀδημονίας. Καὶ ὑπομονὴ μὲν ἂν ὁ ἄνθρωπος τύχη ἄγαμος· τὸ κακὸν εἶναι ἔλασπον· ἀλλ' ἂν ἦναι ἔγγαμος; οἶμοι! οὐδ' ὄλωσ' τῶν γυναικῶν καταμέφομαι, πρόδηλον ὅμως ὅτι αὐταὶ ἐκ συστήματός εἰσι συντηρητικαί. Τί; λέγουσι, νὰ θυσιασθῆς χάριν φιλοτιμίας; Ἄλλ' οὕτω πράττων οὐ μόνον τὴν ἡμετέραν ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων μας τὴν ζωὴν θυσιάζεις.—Πῶς θέλετε τότε ν' ἀντιπαλαίση ὁ ἀτυχῆς ἐκεῖνος ἐναντίον γυναικὸς φιλότατης, παρουσιαζούσης τὰ τέκνα τῆς καὶ λεγούσης «τί λοιπὸν θὰ γείνωσι ταῦτα!» Ἐπειτα, καθόλου εἰπεῖν, ἡ γυνὴ αὐστηρότερον αἰείποτε τοῦ δέοντος περὶ τοῦ ἀνδρὸς κρίνουσα, καθ' ἑαυτὴν λέγει· παρκατούμενος τῆς θέσεως ταύτης, οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπαρκέση εἰς ἑαυτὸν, ἅτε ἀνίκανος νὰ ἐξεύρη πόρους· τὸν γνωρίζω.¹

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΕΛΕΝΗ ΕΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Ἐν ἔτει 327 ἡ βασίλισσα Ἐλένη, ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπορεύθη πρὸς τὴν Παλαιστίνην ἵνα ἐξαγάγῃ μὲν τὴν γῆν ταύτην, ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Σωτῆρ, ἀπὸ τῆς ἀθλίας καταστάσεως εἰς ἣν εἶχε περιέλθει, ἐπιζητήσῃ δὲ ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου, τοῦ ποτισθέντος ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐκείνου αἵματος, τὴν ἐξιλέωσιν τῶν παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς πραχθέντων ἀμαρτημάτων. Τῶνόντι, κατὰ τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, αἱ ἐπανειλημμένοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἐπαναστάσεις εἶχον προκαλέσει δεινοτάτας ἀντεκδικήσεις. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἰερουσαλῆμ ἠγέρθη πόλις νέα φέρουσα τὸ ἐθνικὸν ὄνομα τῆς Αἰδαίας Καπιτωλίας, καὶ ἐπὶ τοῦ τότε οὗπου ὑψούτο ἄλλοτε ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος, κατεσκευάσθη πολυτελὲς ἱερὸν τοῦ Καπιτωλίου Διός. Ἰουδαῖοι σχεδὸν πλέον δὲν ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ, ὀλίγιστοι δὲ ἦσαν οἱ χριστιανοί· ὥστε ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως καὶ χώρας ἐν ἣ ἐτελέσθησαν τὰ πρῶτα τῆς πίστεως ἡμῶν μυστήρια, ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ θρόνου, ἐπὶ τοῦ ὀπρίου ἐκάθησάν ποτε ὁ Ἰάκωβος καὶ πολλοὶ τοῦ Χριστοῦ συγγενεῖς, ἐκπεσὼν παντάπασι τοῦ ἀρχαίου ἀξιώματος, κατήντησε νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν μητρο-

πολίτην Καισαρείας. Ὅτε ἡ βασίλισσα Ἐλένη ἐφθασεν εἰς Ἰερουσαλὴμ, οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ καταδείξῃ αὐτῇ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος. Μόλις δὲ μετὰ πολλὰς ἐρεῦνας ἀνευρέθη ὁ ἱερός χώρος καὶ διὰ συντόνου ἐργασίας ἀνεκαλύφθη αὐτὸ τὸ σελῶν καὶ πανάγιον τοῦ γεγονότος μαρτύριον, ἦτο ὁ τίμιος καὶ ζωοποιὸς σταυρός. Ὅθεν ἀναγγελθέντος τοῦ πράγματος εἰς τὸν Κωνσταντῖνον, διέταξεν οὗτος παραυτίκα νὰ ἐγερεθῆ ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἰάφου ἐκκλησίᾳ λαμπροτάτῃ τῆς Ἀναστάσεως· καὶ ἡ Ἐλένη αὐτῇ ἐφρόντισε, πρὶν ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Παλαιστίνης, νὰ τεθῶσι τὰ θεμέλια τοῦτε ναοῦ τούτου καὶ ἄλλων πολλῶν κατὰ τὴν χώραν ἱερῶν. Μεθ' ὃ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς. Ἡ συνέντευξις αὐτῶν ἀπέβη κατανυκτικῆ. Ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις πρὸ καιροῦ εἶχε τιμῆσει τὴν μητέρα αὐτοῦ ὡς βασίλισσαν, ἀπέριμεν ἤδη αὐτῇ πλείους ἔτερα εὐλαβείας δείγματα καὶ, μετ' ὀλίγων ἀποθανοῦσαν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους 328, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν περίπου 80, ἐκήδευσε μεγαλοπρεπέστατα, μετακομίσας βραδύτερον τὰ ὄσπ' αὐτῆς εἰς τὴν νέαν τοῦ κράτους πρωτεύουσαν.

Κ. ΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐν τῇ πρότινος δημοσιευθείσῃ Ἀλληλογραφίᾳ τοῦ ἀποθανόντος γλαφυροῦ συγγραφέως καὶ πολυμαθοῦς ἀκαδημαϊκοῦ τῆς Γαλλίας Ἰουλίου Janin, ὑπάρχει ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σύζυγον ἀναφερομένη εἰς τὸν ὄμιλόν πολλοῦ χρόνου τελευτήσαντα διάσημον ἀστρονόμον Le Verrier, ἦν ὡς διδασκικωτάτην ἅμα καὶ ὀρασιώτατην μεταδίδομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἐστίας

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ JANIN

Μ' ἐπεσκέφθη σήμερον ὁ κ. Λεβερριέ, ὁ εὐτυχῆς ἐκεῖνος καὶ ἱκανὸς ἀνὴρ ὁ ἀνακαλύψας ἐν ἄστρον, ἕνα κόσμον νέον ἐν τῷ μέσῳ τῶσων κόσμων διατρεχόντων τὸ ἀχανές. Εἶνε νέος ἐτι, τριάκοντα τεσσάρων ἐτῶν καὶ ξανθός! Μοὶ ἐξήγησε διὰ τίνος ἀτελευτήτου ἀκολουθίας ὑπολογισμῶν εἶχε δυνηθῆ ἀπὸ τοῦ βήθους τοῦ σπουδαστηρίου του ν' ἀνεύρῃ τὸν κόσμον ἐκεῖνον, ὃν οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ εἶχε συναισθανθῆ. Εἶνε ὀλίγον μακρὰ ἡ ἀφήγησις.

Δεκαεπτὰ πλανῆται εἶνε γνωστοὶ μέχρι τῆς σήμερον· ἕκαστος πλανῆτης χωρίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον κατὰ τὸν ἐξῆς περίπου τρόπον. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ὑπ' ἀριθ. 1 πλανῆτης εὐρίσκεται εἰς 4,000 λευγῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ὁ ὑπ' ἀριθ. 2 θὰ ἦνε εἰς 8,000 λευγῶν ἀπόστασιν, ὁ 3 εἰς 16,000 καὶ οὕτω κηδεξῆς, διπλασιαζομένης ἑκάστοτε τῆς ἀποστάσεως. Ἄπο Νεῦτωνος καὶ ἐντεῦθεν ἕκαστος τῶν πλανητῶν τούτων ὑπεῖκει εἰς τὸν καθολικὸν ἐκείνον νόμον, ὃν ὤρισεν αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ ὁ Νεῦτων, τὸν νόμον δηλονότι τῆς ἐλξεως. Αἱ κινήσεις αὐτῶν εἶνε τακτικώταται, οὐδέποτε διαταράχθησαν. Μόνον ὁ τελευταῖος πλανῆτης, ὁ Οὐρανός (οὕτω νομιζῶ καλεῖται) δὲν ὑπήκουεν εἰς τὸν ἀναγκαῖον, εἰς

τὸν ἀπόλυτον τῆς ἔλξεως νόμον. Διὰ τί; πῶς τὸ ἄστρον τοῦτο εὐρίσκειτο εἰς ἐπανάστασιν; Ἄγνωστον. Καὶ ὅμως ὁ Οὐρανὸς διέψευδε τὸν Θεὸν καὶ τὸν Νεῦτωνα καὶ ἦτο ἡ πρώτη φορά εἰς τὸν βίον τῶν, καθ' ἣν ὁ Θεὸς καὶ ὁ Νεῦτων διεψεύδοντο.

Δι' ἀπιστεῦτου ὑπολογισμῶν σειρᾶς, διὰ πολλῶν συμπερασματικῶν καὶ δι' ἀτελευτήτων ἄρα καὶ ἀκολούθησι, ὁ κ. Λεβερριέ ἐσυλλογίσθη ὡς ἐξῆς: Ὅτι ὑπάρχει βεβαίως ἀόρατός τις πλατῆτης καὶ ἄγνωστος, ἀλλ' ὑπακούων τῷ νόμῳ, περὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 16 πλανήτου καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17. Τοῦτου τεθέντος, ὁ Οὐρανὸς θὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν γενικὸν κανόνα καὶ δὲν θ' ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν. Ὁ πλανήτης τώρα ὁ ἄγνωστος, ἀν ὑπάρχει κρατεῖ τὸν ὑπ' ἀριθ. 17, τοῦτου δ' ἀποδειχθέντος, ὁ φίλος μας ἀνεκάλυψε τὸν ὄγκον, τὸ χῆρος, τὴν πορείαν, τὸ φῶς τοῦ ἄστρου τοῦ πρὸς τούτοις ὄρισε τίνα θέσιν κατέχει, τίνα ὁδὸν θὰ λάβῃ, τίνα ὤθησιν δίδει εἰς τὸν Οὐρανόν! Ἀνακάλυψις θαυμασία! Καὶ ἐγένετο αὕτη τὴν νύκτα, χωρὶς νὰ βλέπῃ τὸν οὐρανὸν, ὑπὸ τὰ νέφη, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἐκουμάτο καὶ ἐδῶ κάτω καὶ ἐκεῖ ἐπάνω! Καὶ ὅμως μὲ δάκτυλον ἀσφαλῆ εἰδείκνυε τὴν θέσιν τοῦ ἄστρου ὁ ἀστρονόμος καὶ ἐβάδιζε μὲ βῆμα σταθερὸν διὰ μέσου τῶν ἀτραπῶν τῶν ἐσπαρμένων δι' ἀπειρίας κόσμων!

Καὶ ἄφ' οὗ ἐβεβαιώθη περὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ἀνακαλύψεως, ἠθέλησε ν' ἀναβῆ εἰς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων, ἀλλὰ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων ἦτο κλειστόν. Δὲν εἰσερχοῦνται εἰς αὐτὸ παρὰ οἱ μὴ ἀνακαλύπτοντες πλανήτας. Τί ἔκαμε τότε ὁ κ. Λεβερριέ; Ἐγραψε πρὸς τίνα ἐν Βερολίῳ σὺνάδελφόν του, λέγων

—Σὺ ὁ ἔχων Ἀστεροσκοπεῖον καὶ ὄργανα ἀστρονομικὰ, ὀπλίσθητι διὰ τοῦ τηλεσκοπείου καὶ εἰς τὴν δεῖνα θέσιν, πλησίον εἰς τὸ δεῖνα ἄστρον, ἐν τῷ χώρῳ, ὅστις νομίζεται κενὸς μέχρι σήμερον, ζήτησον! Ὅτι εὕρης ἄστρον τοιοῦτον καὶ τοιοῦτον!

Ἀπαράλλακτα ὅπως λέγωμεν εἰς τὴν Ἰουλίαν ὅταν εἶνε εἰς τὰ καλά της;

—Πήγαινε, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ὁρδείου νὰ φέρῃς ἐν *Larw* διὰ νὰ ὑπάγῃ ἡ Κυρία Janin εἰς τὸ δάσος. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι πολλὰκις ἡ Ἰουλία ἐπιστρέφει φέρουσα ἀντὶ *Larw* ἐλευσίνοντι παλαιὸν ἀμάξιον, ἐν ᾧ ὁ Βερολιναῖος ἀστρονόμος ἔφερεν εἰς τὸν ἡμέτερον τὸ ἄστρον τοῦ! Τὸ ἄστρον ἐκεῖνο, περιέμενε τὴν ἀνθρωπότητα ἐκεῖ ὅπου εἶχεν εἰπεῖ ὁ κ. Λεβερριέ, οὔτε ὑψηλότερα οὔτε χαμηλότερα, οὐδὲ τέταρτον δευτερολεπτόν ἐδῶθεν ἢ ἐκεῖθεν τοῦ ὀρισθέντος μέρους. Ὑπάρχει τι μεγαλοπρεπέστερον ἐν τῇ μεγαλοφυίᾳ, μεγαλήτερον ἐν τῇ θελήσει, περισσότερον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ;

Ἴδε τὸ ἄστρον, ἴδε ὁ νέος κόσμος! Ὁ οὐρα-

νὸς ἐμεγαλύνθη ὑπὸ νεανίου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἦνε υἱὸς μου. Τί ἐντροπὴ δι' ἡμᾶς τοὺς ζυγιστάς τῶν διφθόγγων, τοὺς κυνηγούς τῶν λέξεων, τοὺς περιοδοποιούς! Ζητούμεν φύλλους ἢ τ' ἄχυρα, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀνακαλύπτει εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρας! Καὶ ἐκεῖνος ὁ βλάξ ὁ ὑπουργὸς ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο ν' ἀνταμείψῃ τοιαύτην μεγαλοφυίαν ἀπονέμων ἓνα ριόγκον ἀπὸ ἐρυθρὰν ταινίαν εἰς τὸν Λεβερριέ! Σημείωσαι ὅτι ὁ κ. ὑπουργὸς ἔχει τὸν μεγαλόσαυρον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἐπρεπε ν' ἀποσπάσῃ τὴν μεγάλην ταινίαν τοῦ μεγαλοσταύρου του καὶ ὡς τάπητα νὰ τὴν θέσῃ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἀστρονόμου.

Ἐχάρην πολὺ καὶ ἐτιμήθην δυνηθεὶς νὰ χαιρετίσω τοιοῦτον ἄνδρα. Ὅτι λάμπῃ εἰς τὸ στερέωμα τὸ ἄστρον τοῦ αἰωνίως καὶ ὅταν ἀόκηθῃ θὰ ἦνε λησμονημένοι πάντες οἱ ἄνθρωποι—ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ κ. Ἰουλίου Janin.

Χαίρε, φιλότατη μου, ἄστρον μου λατρευτόν! Πόσον ἀνόητος εἶμαι νὰ ζηλεύω τὸν κ. Λεβερριέ διὰ τὸ ἄστρον του, ὡς νὰ μὴ εἶχον εὕρει καὶ ἐγὼ τὸ ἰδικόν μου εἰς τὸν οὐρανόν.

JULES JANIN.

ΙΣΧΥΣ ΜΝΗΜΟΝΙΚΟΥ

Ὅταν τὴν μνήμην ἀνεπλήρωσεν ἡ γραφὴ καὶ πολὺ μετὰ τοῦτο ἡ τυπογραφία, ἀπεσῦρθη ἐκεῖνη εἰς τίνα τοῦ ἐγκεφάλου ἡμῶν γωνίαν καὶ ἀφήκε τὸ στάδιον ἐλεύθερον εἰς τοὺς νεήλυδας αὐτῆς ἀναπληρωτάς. Ὅταν ὅμως ὑπηρετεῖ μόνη, ἢ σχεδὸν μόνη, τὸν νοῦν, ἀνευ βοηθῶν καὶ συναντιληπτῶρων, ἐξετέλει εὐσυνειδητῶς τὸ καθήκον της, καὶ μάρτυρες τοῦτου ἔστωσαν, πλὴν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ὅστις ἀγράμματος ὢν, ἐγνώριζεν ὀλόκληρον τὴν Θεῖαν Γραφήν ἀπὸ στήθους (August. De Doctr. Christ. § 4), αὐτοὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, οἵτινες σπάνιά τίνα χειρόγραφα ἔχοντες μόλις εἰς διάθεσιν αὐτῶν, ἠναγκάζοντο ν' ἀποστηθίζωσι, καὶ ἀπεστήθιζον, καὶ διετήρουν πιστότατα ἀπὸ μνήμης τὸν Ὁμηρον πολλὰκις ὀλόκληρον, καὶ πολλὰς πρὸς τούτοις τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους τραγωδίας.

Ὁ Νικῆρατος (παρὰ Ξενοφῶντι: Συμπόσ. Γ', 5) λέγει «ὁ πατὴρ ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη μαθεῖν καὶ νῦν δυναίμην ἀν' Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν». Ὁ τῆς Μακεδονίας βασιλεὺς Κάσσανδρος λέγεται ἐπίσης παρ' Ἀθηναίῳ, «ὅτι οὕτως ἦν φιλόμυθος, ὥστε διὰ στόματος ἔχειν τῶν ἐπέων τὰ πολλὰ».

Θαυμασίαν ἰσχὺν μνημονικῶν ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τοῖς ραψωδοῖσι (χῆνς) τῆς Περσίας, τοῖς ἔδουσι τὸν Σαχναμά (βασιλικὴν βίβλον) τοῦ διασήμεου Πέρσου ποιητοῦ Φερδούση (περιέχοντα 120,000 στίχους) ἢ τὸ Κοράνιον τοῦ Μωάμεθ, ἢ ἄλλας ἐθνικὰς τῶν ποιήσεις. Τὸ μνημο-